

Katarína Staroňová: Hodnotenie vplyvov – impact assessment v teórii a praxi Slovenska a Európskej únie (Bratislava 2009)

Daniel Klimovský

Summary

The review is aimed at the Katarína Staroňová's monograph: "Hodnotenie vplyvov. Impact assessment v teórii a praxi Slovenska a Európskej únie" (Impact Assessment: Impact Assessment in Theory and Practice of Slovakia and the European Union). The author of this review provides both overview of the monograph and own notes as well as comments concerning its content.

Hodnotenie vplyvov (impact assessment) predstavuje v súčasnosti často traktovanú tému, ktorej sa venujú nielen odborníci pôsobiaci na akademických inštitúciách, ale predovšetkým rôzni odborníci pôsobiaci v praxi. Dôležitosť hodnotenia vplyvov možno nájsť aj v súvislosti s presadzovanou koncepciou dobrého spravovania (good governance). Táto totiž v nadväznosti na prax tvorby verejných politík (public policy-making practice) implicitným spôsobom považuje toto hodnotenie za jeden zo svojich neodmysliteľných prvkov.

Aj vzhľadom na uvedené skutočnosti možno veľmi pozitívne privítať publikáciu „Hodnotenie vplyvov: Impact assessment v teórii a praxi Slovenska a Európskej únie“, ktorej autorkou je Katarína Staroňová pôsobiaca na Ústave verejnej politiky Fakulty ekonomických a sociálnych vied Univerzity Komenského v Bratislave. Táto publikácia má, ako konštatuje v jej úvode samotná autorka, charakter vedeckej monografie, čo ju predurčuje k tomu, aby po nej siahali nielen študenti či odborníci pôsobiaci v praxi, ale aj rôzni akademici alebo výskumníci. Celá práca pozostáva z troch častí, ktoré sa ďalej členia do kapitol, a dvoch príloh.

Prvá časť (Hodnotenie vplyvov) obsahuje tri kapitoly. Prvá z týchto kapitol je venovaná predmetu hodnotenia vplyvov. Ide o vstupnú kapitolu, v rámci ktorej autorka vymedzuje viacero dôležitých pojmov (hodnotenie vplyvov nevynímajúc), pričom vychádza predovšetkým z rôznorodých záväzných alebo odporúčajúcich dokumentov. Z koncepčného hľadiska zaujímavo pôsobí časť venovaná modelom systémov hodnotenia vplyvov

v krajinách OECD a EÚ, ktorú by čitateľ možno očakával až v ďalších častiach práce, no autorka túto časť zaradila na záver prvej kapitoly, kde však nepôsobí vôbec rušivo. Druhá kapitola je zameraná na pozíciu hodnotenia vplyvov v rámci procesu analýzy verejnej politiky. Názov tejto kapitoly uvedený v obsahu sa líši od názvu, ktorý je uvedený na začiatku danej kapitoly tým, že v obsahu je ešte slovné spojenie „SR“, čo by napovedalo, že obsah danej kapitoly súvisí najmä s podmienkami hodnotenia vplyvov v rámci procesu analýzy verejnej politiky v slovenských podmienkach. Ako však z textu samotnej kapitoly vyplýva, ide skutočne o všeobecnejšie poňatú kapitolu nezameriavajúcu sa výlučne na slovenské podmienky, čo v konečnom dôsledku spôsobuje, že táto kapitola vhodne zapadá do logickej štruktúry celej práce. Posledná, teda tretia kapitola tejto prvej časti monografie sa týka metodológie systému hodnotenia vplyvov. Popri teoretických východiskách obsahuje mnoho praktických príkladov a odporúčaní, vďaka čomu ide o kapitolu, ktorej by mali venovať zvýšenú pozornosť tí čitatelia, ktorí realizujú hodnotenie vplyvov v rámci svojej profesionálnej praxe.

Druhá časť (Vplyv hodnotenia), pozostáva iba z dvoch kapitol, ktoré sú ale v porovnaní s kapitolami prvej časti oveľa konkrétnejšie a vo výrazne vyššej miere vychádzajú zo slovenských podmienok. Prvá z týchto kapitol otvára problematiku hodnotenia vplyvov v legislatívnom procese a autorka v tejto kapitole pracuje tak s európskymi, ako aj slovenskými dokumentmi. Druhá kapitola je, ako uvádza autorka, venovaná kvalite informácií v dôvodových správach a doložkách vplyvov, ktoré sa vypracúvajú v rámci legislatívneho procesu v SR. Charakter tejto kapitoly a jej obsahu ju predurčuje k tomu, aby bola chápaná ako kapitola prezentujúca a ozrejmujúca empirické údaje, ktoré boli získané predovšetkým metódou obsahovej analýzy. V jej závere autorka prezentuje závažné konštatovania, ktorými kriticky poukazuje na nedostatky tých doložiek vplyvov a dôvodových správ, ktoré boli zaradené do jej výskumu.

Deväť kapitol obsiahnutých v tretej časti (Proces hodnotenia vplyvov v praxi) tejto monografie by mohlo slúžiť ako výučbovo-tréningový materiál pre študentov zaoberajúcich sa touto problematikou alebo ako usmernenie pre tých, ktorí v praxi pripravujú rôzne formy hodnotenia vplyvov. Autorka pri spracovaní tejto časti vychádzala okrem rôznych údajov empirického charakteru aj z vlastných skúseností, čo je zrejmé z viacerých jej poznámok a tvrdení. Z hľadiska svojho spracovania ide o veľmi vydarenú časť, ktorej dopad na prax by mohol byť významný. V tomto kontexte vyznieva stručný záver celej monografie trochu

rozpačito či dokonca nepresvedčivo, pretože autorka v ňom neodporúča nič konkrétne a uspokojuje sa s niekoľkými všeobecnými a relatívne vágnymi konštatovaniami. Jedným dychom je však potrebné dodať i to, že takéto odporúčania obsahujú predchádzajúce časti monografie.

Predstavená monografia je pre slovenskú politickú vedu jednoznačne krokom vpred. Jej autorka, Katarína Staroňová, ňou vstúpila do „neznámych vôd“ a niektorými empiricky podloženými tvrdeniami poukázala na aktuálnu vysokú mieru formalizovanosti procesov hodnotenia vplyvov v slovenských podmienkach. Ostáva tak len dúfať, že táto práca neostane v danej oblasti osamotená, a že s jej obsahom sa oboznámi nielen akademická obec, ale aj tí, ktorí vstupujú, prípadne by v budúcnosti mohli vstupovať do procesov hodnotenia vplyvov.